

Ivan ŠESTAK, Luka JANEŠ, Antun VOLENIK, Dan ĐAKOVIĆ (ur.), *Hrvatski isusovci za obitelj. Uz 50. obljetnicu Obiteljske ljetne škole (1971.-2021.)*, Zagreb, Fakultet filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2022, 381 str.

Marija Džinić
m.dzinic@ffrz.unizg.hr

Zbornik je plod predana i zauzeta rada četiriju nastavnika Fakulteta filozofije i religijskih znanosti izdan u okviru kratkoročnog projekta Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom »Obiteljska ljetna škola (1971.-2021.)«. Voditelj je projekta Ivan Šestak dok su suradnici Antun Volenik, aktualni voditelj Obiteljske ljetne škole, Luka Janeš i Dan Đaković.

Kako stoji u predgovoru zbornika, urednici pred sobom nisu imali laku zadaću. Iz mnoštva priloga humanističkoga i društvenoga područja koji obuhvaćaju bračno-obiteljsku tematiku, izgovorenih tijekom pedeset godina održavanja Obiteljske ljetne škole, morali su izdvojiti samo nekoliko. Izbor primjerene paginacije odredila su i ograničena materijalna sredstva. Izdvojeno je 19 predavanja (od kojih je većina poslije sažeta u znanstvene i stručne članke). Izabranim člancima pridodan je uvodni prilog kojim Ivan Šestak i Dan Đaković (9-28) podsjećaju na dugu tradiciju isusovačkoga apostolata obitelji započetu 60-ih godina prošloga stoljeća, a kojemu pripada i Obiteljska ljetna škola. Razmatrajući tematski popis ljetnih škola zaključuju da je svrha njihova održavanja bila upravo zaštita Božje namisli o obitelji od opasnosti uvjetovanih suvremenim društvenim tendencijama.

Prilozi Zbornika u ovom su prikazu objedinjeni prema pristupu u obradi u biblijsku, filozofsku, teološku i pedagoško-duhovnu skupinu.

Održavanje i zaštita Božje namisli o obitelji, kao nakana Obiteljske ljetne škole, biblijski je promišljana više puta. Pero Vidović bračni par, odnosno obitelj smatra završnicom Božjega stvaranja i to obrazlaže u radu naslovljenu »Nije dobro da čovjek bude sam« (57-79). Sliku obitelji u Svetome pismu obrađuje Celestin Tomić (81-99) u prilogu »Biblijska vizija ljubavi i braka«. Vrednovanje braka i bračne ljubavi u svjetlu biblijske objave smatra zahtjevom vremena, ali i krajnjim trenutkom da obitelj postane ono što doista jest. Biblijsku sliku obitelji razmatra i Niko Bilić pod vidikom straha i povjerenja (273-288).

Druga skupina sabranih članaka bračno-obiteljskoj problematici pristupa s područja filozofije. Nikola Stanković pokušava definirati pojam ljubavi, a njezinu relevantnost pokazuje jasnim zaključkom »čovjek koji skrene s puta ljubavi, nije čovjek« (29-41). Pojmove humanizacije i amorizacije kategorički ujednačava Josip Weissgerber, izdvajajući majčinsku ljubav i obiteljski katolički *credo* kao najevidentnije pojavne manifestacije Božje ljubavi (117-139). U filozofsko-antropološkom eseju »Sklad duha i tijela« Ivan Koprek piše o čovjeku kao konačnom ili kontingentnom biću u kojemu se, istovremeno, prepoznaje nešto vječno, trajno i svenadilazeće (235-250).

U trećoj su skupini članci koji se teološki posvećuju temama Obiteljske škole. Vrijednost i ulogu bračne vjernosti teološki produbljuje Franjo Pšeničnjak (101-116). Na temelju formulacije Lukina evanđelje (Lk 2,52) koja se odnosi na napredak Isusa u dobi, mudrosti i milosti, Josip Ćurić ponudio je teorijske smjernice za praktičnu odgojnu i obrazovnu znanost pod naslovom »Rast u dobi, mudrosti i milosti« (141-162). Marijan Steiner razmatra milost kao temelj svake vrste odgoja, ali i kršćanske svetosti, istovremeno upozoravajući na to da svaki odgajatelj treba biti svjestan da nije on taj koji daje milost niti svetost, već je instrument i predlagatelj odgojnih vrednota za spasenje (163-174). »Žena u spisima ranokršćanskih otaca« tema je članka Ante Mišića, a govori o ženama u prvim stoljećima Crkve i o jednakosti muškarca i žene u Isusovu viđenju što treba razborito njegovati i danas (251-272).

Urednici zbornika ističu i pedagoško-duhovni pristup obitelji. Tonči Trstenjak obitelj vidi kao mjesto rasta u vjeri budućih generacija (175-206), a Mijo Nikić obiteljsko okruženje stavlja u kontekst govora o cjelovitom odgoju, ističući napose čimbenike stvaranja dobrog obiteljskoga okruženja (207-224). Rudolf Brajičić predviđa temeljne crte obiteljske duhovnosti u budućnosti (225-234). Izrazito zauzet promicatelj pastorala obitelji bio je i dugogodišnji voditelj Obiteljske ljetne škole Jure Bosančić. Obogatio je živote brojnih obitelji, a u zbornik je uvršteno njegovo predavanje »Obiteljske kateheze kao put za usvajanje vrijednosti« (289-300). O važnosti vjere u obitelji govori prilog Mihály Szentmártonija naslovljen »Vjera – nadahnuće i snaga u svim fazama bračnoga i obiteljskoga života« (301-321). Antun Volenik u članku »Karakter i vrijednosti« govori o čovjekovu potencijalu za usvajanje pozitivnih ljudskih i kršćanskih vrijednosti i vrlina a koji se putem odgoja i utjecaja okoline ucjepljuju u njegov karakter (323-333). Izdvaja ključnu ulogu obitelji i nužnost stabilnosti obiteljske zajednice u procesu njihova usvajanja.

O demografskoj problematici u Republici Hrvatskoj 1996. godine govorio je Ante Vukasović u prilogu pod naslovom »Dostojanstvo ljudskoga života« u kojem apelira za promicanje prava na život i kulturu života (43-55).

Zbornik zaključuju dva priloga od kojih je prvi onaj Josipa Balobana o hrvatskoj obitelji između evandeoskog ideala i životne zbilje (335-354). Autor smatra da hrvatska obitelj ima šansu zdravoga zajedništva ako ubuduće bude

više prihvaćala evanđeoske ideale i uvažavala kršćanske korijene te ako se bude radikalno odmicala od virtualnoga svijeta i površnosti. Drugi je prilog plod zajedničkoga rada bračnoga para Zrinke i Zlatka Gregov, roditelja petero djece, koji se bave poduzetništvom i edukacijom za poduzetništvo. Svoje znanje i iskustvo prenijeli su prilogom »Razuman odnos prema materijalnim dobrima« (355-374).

Prilozi ovoga zbornika opisuju prošlost, ali njihova je aktualnost i dalje neupitna. Posebice su neupitne sugestije i prijedlozi, a ponekad i kritike te opomene govornika na Obiteljskim ljetnim školama. Jesu li oni koji se bave obiteljskim pastoralom, kao i obitelji same, konkretizirali barem nešto od onoga što može pomoći u obvezi očuvanja Božje namisli o obitelji? Zbornik je tu da podsjeti na zadaću usvajanja i očuvanja bračnih i obiteljskih vrijednosti i u tome pomogne, a posebice u ovom vremenu koje nije naklonjeno takvu življenju.